

її індивідуальних особливостей, а й від зовнішніх умов, які створюються і забезпечуються вихователями.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що самостійність є динамічною характеристикою особистості, яка постійно розвивається і починається досить рано. Метою самостійної діяльності є розвиток розумових здібностей дитини. Важливу роль у цьому відіграє навчання дітей навичкам такої роботи. Такі міркування є педагогічною основою, на яку слід спиратися і при вирішенні питань самостійної роботи з конкретних видів самостійної діяльності дошкільників.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – Київ: Дошкільне виховання, 1999. – 56 с.
2. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / наук. ред. А. М. Богуш; за заг. ред. Н. В. Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.
3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Поніманська – К.: «Академвидав», 2006. – 456 с.

УДК 65.378

ВАСЬКО А. Ю.
КУРИЛО О. Й.
Мукачівський державний університет, Україна

ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ЗАСІБ У ВИРАЗНЕННЯ МОВЛЕННЯ

Особливої уваги на сучасному етапі потребує розробка нових технологій вивчення мови, адже правильне, багате мовлення є одним з показників загальної освіти та рівня культури громадян України. Рідна мова є формою вияву національної та особистісної самосвідомості, засобом самопізнання, самовираження і саморозвитку людини.

Робота над збагаченням словникового запасу учнів початкових класів має велике загальноосвітнє і практичне значення. Вивчення лексики розширює знання учнів про мову, ознайомлює з одиницею мови – словом, є головним джерелом збагачення словника учнів; розвиває увагу молодших школярів до значення й уживання лексем у власному мовленні, виховує потребу в доборі необхідного слова для точного висловлювання думки, розвиває чуття мови.

Розширенню й активізації словника учнів, розвитку їхнього мислення та мовлення сприяє робота над багатозначними словами. Ознайомлення молодших школярів із полісемією передбачає усвідомлення учнями того, що слово має два або більше лексичних значень; точність уживання багатозначних лексем у мовленні. З метою формування вміння користуватися полісемічними лексемами в мовленні дітей учитель передбачає виконання ними вправ творчого характеру [1, с.34].

Усвідомлення природи багатозначних слів готує учнів до засвоєння явища *омонімії*. Робота над вивченням омонімів має на меті: усвідомлення школярами того, що в мові існують однакові за звучанням і написанням, але зовсім різні за значенням лексеми; точне вживання слів-омонімів у мовленні. Важливо, щоб діти зрозуміли, що

у значенні лексем-омонімів, на відміну від багатозначних слів, немає нічого спільного.

Ознайомлення школярів із *прямим і переносним значенням слова* починається із спостереження над спеціально дібраними реченнями чи текстом, яке організовує вчитель. Зручними у роботі є ті тексти, до складу лексичного матеріалу яких входять прикметники, бо саме вони нерідко вживаються в переносному значенні, виконуючи роль епітетів.

З метою формування навичок самостійного вживання дітьми лексем із переносним значенням слід пропонувати вправи на заміну прямого значення слів синонімічними словами або виразами, що мають переносне значення, а також вправи на самостійне складання речень із лексемами в переносному значенні.

Робота над *синонімами* допомагає учням тонше сприймати слово, бачити в ньому, крім основного значення, ще й різні смислові та експресивні відтінки, а відтак бути точнішими у слововживанні. У процесі роботи над синонімами вчитель має сформувавши у дітей уміння: розрізняти в мовленні близькі за значенням слова; добирати синоніми; замінювати в тексті ту чи іншу лексему відповідним синонімом; самостійно вживати в готовому тексті дібране за смислом синонімічне слово; самостійно вибирати зі свого лексичного запасу найбільш влучний для висловлення власної думки синонім [3, с.15].

Для того, щоб навчити дітей розрізняти *антоніми* і правильно користуватися ними у своєму мовленні, потрібні спеціальні вправи, які залежно від висунутої мети можуть проводитися як з окремими парами слів чи словосполучень, так і в реченнях чи текстах. Серед них найдоступнішими й найефективнішими є такі: добір антонімів до поданих лексем; виділення з речення чи тексту антонімів і групування їх парами; заміна в тексті виділених слів їхніми антонімічними парами; дописування речень словами, що мають протилежний зміст, самостійно дібраними антонімічними парами.

Фразеологічна робота на уроках допомагає учням точніше й лаконічніше, експресивніше й образніше висловлювати власні думки, сприяє поглибленню інтересу до вивчення мови. Рекомендовані в методичній літературі фразеологічні вправи поділяються на такі види: відшукування фразеологізмів у тексті; з'ясування лексичного значення фразеологізму; знаходження і виправлення помилок у вживанні фразеологізмів; установлення синонімічних та антонімічних відношень між словами й фразеологізмами; з'ясування стилістичної ролі фразеологізмів у тексті [2, с.16]. Важливо звернути увагу молодших школярів на те, що фразеологізми – це стійкі вислови, які за змістом дорівнюють окремому слову. Вони збагачують наше мовлення, роблять його образним, красивим, багатим.

Отже, серед найголовніших завдань, що стоять перед сучасною школою, є опанування молодшими школярами українською мовою як засобом спілкування та підвищення своєї мовної культури. У цьому напрямку важливу функцію виконує лексикологія. Саме на основі певного кола знань з лексикології, здійснюється систематична і цілеспрямована робота над збагаченням словника учнів і вироблення навичок свідомого, вмілого користування словом.

Список використаних джерел

1. Бадер В. І. Удосконалення мовленнєвого розвитку молодших школярів / В.І.Бадер // Педагогіка і психологія. – 1998. – №4. – С. 31 – 36.
2. Лазаренко Н. Збагачення словника молодших школярів / Н.Лазаренко // Початкова школа. – 1999. – №1. – С. 14–17.
3. Хорошковська О. Розвиток українського мовлення молодших школярів / О. Хорошковська // Початкова школа. – 1997. – №8. – С. 14 – 16.

УДК 373.21.382.033-053.4

ВАСЬКО А.
ЧЕКАН О.І.
Мукачівський державний університет, Україна

ГРА ЯК ЗАСІБ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОВКІЛЛЯМ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ігри – неоціненний виховний скарб, який залишили нам наші прадіди. Вони є чудовим засобом усебічного виховання дошкільнят: сприяють розширенню уявлень дітей про навколишній світ, розвитку кмітливості, логічного мислення, психічних процесів, загартуванню волі, витримки і, зрештою, залученню дітлахів до вивчення історії свого народу.

Принцип національної спрямованості освіти, передбачений державним стандартом, який визначений Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні, реалізується завдяки використанню ігор у практиці роботи дошкільних навчальних закладів. Адже, граючи, діти не лише опановують рідну мову, а й ознайомлюються зі здобутками фольклору – мирилками, лічилками, дражнилками, закличками, зговірками, вчать використовувати їх у різних життєвих ситуаціях.

Ігри як засіб виховання дітей високо оцінювали К. Ушинський, Є. Водовозова, Є. Тихеева, С. Русова, О. Усова, В. Сухомлинський та ін.

Відродженню та ефективному впровадженню в освітньо-виховний процес ігор присвячено багато сучасних наукових досліджень: А. Богуш, Е. Вільчковського, А. Вольчинського, Н. Луцан, Н. Лисенко, Г. Воробей, М. Мельничук, Є. Приступи, Н. Химич, А. Цьося та ін.

Використання ігор процесі ознайомлення з довкіллям допомагає активізувати діяльність дитини, розвиває пізнавальну активність, спостережливість, увагу, пам'ять, мислення, підтримує інтерес, розвиває творчу уяву, образне мислення. Саме тому в курсовій роботі ми досліджуємо тему: «Роль різних видів ігор в процесі ознайомлення з довкіллям».

К. Ушинський стверджував, що в грі діти шукають не тільки насолоду, але й прагнуть до самоствердження через цікаве й важливе для них заняття. У грі дитина прагне жити, відчувати та діяти. Гра– вид діяльності, який надає дитині ключі до розуміння свого «Я», а також є першим етапом до здійснення індивідуального підходу до виховання дитини [1, с.48].

Видатний педагог А. Макаренко надає великого значення виховним функціям гри, яка є школою підготовки до життя, роботи. Гра надає дитині можливість

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>